

gemeente Zaanstad

Rekenkamer Zaanstad
T.a.v. mevrouw drs. A. L. Daalder
Weesperstraat 105A
1018 VN Amsterdam

Stadhuisplein 100
1506 MZ Zaandam
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

Telefoon 14 075
www.zaanstad.nl

DATUM	16 oktober 2023
UW KENMERK/UW BRIEF VAN	RZ_23_025
ONS KENMERK	7956505
ONDERWERP	Bestuurlijke reactie Grip op Warmtenetwerk Zaanstad

Geachte mevrouw Daalder,

Het college heeft met interesse kennisgenomen van het concept-bestuurlijk rapport en het concept-onderzoeksrapport Grip op Warmtenetwerk Zaanstad. Het onderwerp is zeer relevant voor onze ambities rondom de Zaanse warmtetransitie, een belangrijk thema van het coalitieakkoord 2022-2026 'Slagen Maken'.

Daarbij is de timing van het onderzoek en de aanbevelingen ook gunstig. We zetten namelijk ook de komende jaren stappen in de warmtetransitie in samenwerking met verschillende partners in de warmteketen. We kunnen ons voordeel doen met deze aanbevelingen.

Ook zijn wij op punten kritisch over het rapport. U trekt de hoofdconclusie dat "het college niet voldoende invulling heeft gegeven aan de principes van goed bestuur". Wij onderkennen dat het college op punten kan verbeteren, maar vinden deze conclusie te zwaar.

Uw belangrijkste deelconclusie is dat het publieke belang (duurzaamheid en betaalbaarheid) onvoldoende is geborgd. Dat blijkt uit het niet verankerd zijn in de oprichtingsstukken. Wij onderkennen dat in de oprichtingsstukken beter naar voren had moeten komen hoe het publieke belang is geborgd. Echter betekent dit niet dat het publieke belang daarmee niet geborgd is.

WNZ is opgericht om de warmtetransitie te faciliteren als netwerkbeheerder. De duurzaamheid en betaalbaarheid van de warmte zijn op andere manieren via andere stakeholders geborgd.

- De Autoriteit Consument en Markt ziet er op toe dat de warmteleverancier (Equans) niet meer kan vragen dan het maximum tarief voor warmtenetten, zodat afnemers worden beschermd tegen te hoge prijzen.

- Warmteleveranciers zijn ook verplicht om te rapporteren over de duurzaamheid van warmtenetten. Dit wordt gecontroleerd door de Rijksdienst van Ondernemend Nederland, uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Afspraken vanuit het nationale klimaatakkoord (2019), AEDES en normen binnen de BENG zijn sturend voor de duurzaamheid van de warmte voor alle afnemers.

Beoordeling van de aanbevelingen op later moment

In uw rapport doet u waardevolle aanbevelingen. Meerdere aanbevelingen zijn relevant voor al onze verbonden partijen. Het college wil het belang voor andere verbonden partijen meenemen bij de beoordeling van de aanbevelingen.

De aanbevelingen sluiten ook deels aan bij gesprekken die op dit moment worden gevoerd tussen de gemeente, WNZ en andere partijen. Het college neemt tijd om te beoordelen hoe zij met de aanbevelingen wil omgaan in de context waarin de gemeente zich komende jaren ontwikkelt. Deze aspecten zullen terugkomen in een plan van aanpak.

Inzet van meer capaciteit moet nog worden afgewogen

In het bestuurlijke concept rapport worden in verschillende hoofdstukken adviezen gegeven voor het plegen van interventies die extra capaciteit en middelen vragen van de gemeente en WNZ. Voorbeelden hiervan zijn het bijhouden van logboeken, extra monitoring, extra informatievoorziening en een externe accountantscontrole. Zelf merkt u ook op dat de opvolging van een aantal aanbevelingen meer capaciteit zal vragen van de gemeentelijke organisatie. Het college kan nu nog geen uitspraak doen in hoeverre deze aanbevelingen kunnen worden overgenomen. Het al dan niet inzetten van extra capaciteit vraagt om een integrale afweging van middelen bij de voorjaarsnota en begroting. Het college zal in het plan van aanpak opnemen of, hoe en op welke termijn deze aanbevelingen opgepakt kunnen worden.

Het College onderneemt de volgende acties:

- 1: Een beoordeling van de aanbevelingen te geven en een plan van aanpak op te stellen in relatie tot de overgenomen aanbevelingen. Dit plan van aanpak in Q1 2024 aan te bieden aan de gemeenteraad.
- 2: Jaarlijks tussentijds te rapporteren over de stand van zaken van de uitvoering van overgenomen aanbevelingen als dit langer dan een jaar duurt.

In reactie op het bestuurlijke rapport heeft het College nog de volgende opmerkingen en verzoeken:

Beoordeling in relatie tot nieuwe Nota Verbonden partijen

In hoofdstuk 1.1 beschrijft u dat in de Nota Verbonden Partijen duidelijk en adequaat is beschreven hoe het besluitvormingsproces tot oprichting van een verbonden partij moet worden ingericht. In uw onderzoek heeft u de periode vanaf de oprichting van WNZ (2018) met name getoetst aan de normen afkomstig uit de Nota Verbonden Partijen uit 2014. Het college mist informatie en oordelen in relatie tot de nieuwe Nota Verbonden Partijen (2021). Het is niet duidelijk of uitspraken in het rapport nog actueel zijn in het licht van de nieuwe nota.

Een voorbeeld hiervan is de uitspraak dat de Nota Verbonden Partijen geen duidelijke procedure bevat voor de rol die de gemeenteraad heeft bij het oprichten van een publiek-private partij.

Beoogt detailniveau bij de onderbouwing van de behoefte aan financiële middelen

In hoofdstuk 1.4 staat dat de raad beperkt inzicht heeft gekregen in de onderbouwing van de benodigde financiële middelen. Het college is van mening dat er wel sprake is geweest van onderbouwing, door zicht te geven op de waardering van het bedrijf. Daarom zou het college willen weten wat voor een detailniveau de rekenkamer wenselijk acht bij dergelijke onderbouwingen.

Inschatting van behoefte om voorziening te verhogen is nog niet goed te maken en vergt expertise

In hoofdstuk 4.3 wordt opgemerkt dat het college kan besluiten om de voorziening op te hogen om het financiële risico te beheersen. Het college merkt op dat een voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte te verwachten verlies op balansdatum en geen bestuurlijke keuze betreft. Ophoging van de voorziening is discutabel op het moment dat mogelijke verliezen nog niet goed kunnen worden ingeschat. Dit is vooralsnog het geval bij WNZ. Het college kan zich wel voorstellen dat het na een aantal jaar verstandig is mogelijke verliezen te laten inventariseren en het bedrijf te herwaarderen naar actuele marktinzichten op basis van een geactualiseerde/nieuwe businesscase.

Gemeente Zaanstad heeft als minderheidsaandeelhouder beperkte invloed

In hoofdstuk 6.2 wordt opgemerkt dat de gemeente beperkt gebruik maakt van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) als toezicht instrument. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de bevinding dat de gemeente Zaanstad terughoudend is om eigen punten in de AvA te agenderen. Het College onderschrijft dat de gemeente Zaanstad vaker zelf onderwerpen kan agenderen in de AvA om daarmee invloed uit te oefenen als aandeelhouder. De invloed op de besluitvorming zelf daarentegen is beperkter. De gemeente is als minderheidsaandeelhouder afhankelijk van de stem van de tweede aandeelhouder. Dit komt ook terug in hoofdstuk 9.2 waarin u aanraadt om nieuwe afspraken te maken met WNZ met betrekking tot sturingsinformatie. Hoewel het college de toegevoegde waarde van nieuwe afspraken onderschrijft, is de gemeente hier als aandeelhouder afhankelijk van de instemming van de tweede aandeelhouder om deze afspraken te kunnen maken.

Geen schifting in aanbevelingen risicomanagement

In hoofdstuk 9.3 worden er aanbevelingen gedaan voor risicomanagement. Het is voor het college onduidelijk welke adviezen betrekking hebben op het financiële risico van de gemeente zelf (weerstandsvermogen en de voorziening) en welke adviezen zijn gericht op de bedrijfsvoering van WNZ (en zodoende sturing vanuit de directie van WNZ vragen). Hier lijkt geen schifting in te zijn gemaakt.

Accountantsverklaring geeft geen zicht op uitvoering van WNZ-taken in algemene zin

In hoofdstuk 9.4 is aangegeven dat een goedkeurende verklaring van een accountant vertrouwen geeft dat de deelneming zijn taak op juiste wijze uitvoert. Hoewel een accountantsverklaring van meerwaarde kan zijn omdat het aantoont dat de verantwoording in de jaarrekening voldoet aan de daaraan gestelde eisen en dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen en resultaat, is het college van mening dat een accountantsverklaring geen zicht geeft op de wijze waarop de deelneming haar taak uitvoert op andere vlakken zoals gedegen strategievorming en het goed toepassen van Plan, Do, Act, Check-cyclus.

Invloed van meerdere warmtenetten op de beschikbaarheid van bronnen

In uw hoofdconclusie en in hoofdstuk 9 en 10 waarschuwt u voor mogelijke concurrentie ten aanzien van de warmtebronnen door de inventarisatie van HVC voor verdere warmtenetontwikkeling in

Zaanstad. Het college is zich bewust van de beperkte aanwezigheid van warmtebronnen binnen de gemeentegrenzen. Bij de inventarisatie van duurzame warmtebronnen voor de warmtetransitie zal dit aspect worden meegenomen.

Wij danken u nogmaals voor uw inspanningen en dit rapport. Met het opvolgen van de aanbevelingen zal de warmtetransitie in Zaanstad de benodigde stappen vooruit kunnen zetten.

Hoogachtend,
namens burgemeester en wethouders van Zaanstad,

R. Tuijn, wethouder duurzaamheid

S. Onclin MSc., wethouder financiën

G. Blom drs., gemeentesecretaris/algemeen directeur

